



Lietuvos Respublikos Mokesčių inspekcijai
Lietuvos Respublikos Finansų ministerijai

2019 01 11

DĖL MINIMALIŲ PATIKIMO MOKESČIŲ MOKĖTOJO KRITERIJŲ

Atsižvelgdama į 2018 m. balandžio 16 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės pristatytas mokesčių ir šešėlinės ekonomikos mažinimo struktūrines reformas, taip pat įvertindama ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 164, nuostatas dėl mokesčių sistemos struktūros tobulinimo ekonomikos augimui palankia kryptimi ir mokesčių bazės optimizavimo, 2018 m. birželio 28 d. Lietuvos Respublikos finansų ministerija parengė Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (MAĮ) Nr. IX-2112 2, 38, 68, 87, 100, 132, 139, 140 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 40¹ straipsniu įstatymą, kuris įsigalios nuo 2019 m. sausio 1 d. Minėtu įstatymu MAĮ yra papildomas 40¹ straipsniu, kuriame nustatomi minimalūs patikimo mokesčio mokėtojo kriterijai (Minimalūs kriterijai).

Šiuo raštu teikiame pastabas dėl aukščiau paminėto straipsnio netikslumų ir siūlome atlikti atitinkamus įstatymo pakeitimus bei patikslinimus.

Dėl MAĮ 40¹ str. 1 d. 1 p. nuostatų taikymo

MAĮ 40¹ str. 1 d. 1 punkte kaip viena iš sąlygų nustatyta, kad mokesčių mokėtojas atitinka Minimalius kriterijus, kai jam per paskutinius trejus metus iki jo vertinimo dienos įsigaliojusiu sprendimu nebuvo skirta bauda už **pajamų neįtraukimą į apskaitą** ir nebuvo apskaičiuota daugiau kaip 15 000 eurų mokesčių.

Mūsų nuomone, straipsnio formuluotė yra neaiški, neatitinka apmokestinimo teisinio reglamentavimo ir taikymo pagrindinių principų bei priėmimo tikslų, kadangi:

- 1) Sąvoka „pajamų neįtraukimas į apskaitą“ nėra apibrėžta ir neaišku, ar referuojama į finansinę ar mokesčių apskaitą;
- 2) Skirtingai nuo kitų 40¹ str. 1 d. 1 p. numatytų pažeidimų, kurie apibrėžia iš esmės piktybinius pažeidimus (neapskaitytą darbo užmokestį, PVM atskaitą ir leidžiamų atskaitymų pripažinimą dėl

tikrovėje nevykusių ūkinių operacijų, privačių poreikių tenkinimą ir paramos panaudojimą ne pagal paskirtį) nėra aišku, ar mokesčių mokėtojai galėtų būti pripažinti padarę minimą pažeidimą tik piktybiškai neapskaitydami dalies gautų pajamų, ar bet kuriais kitais atvejais, pvz., netinkamai nustatę kainas pagal „ištiesiosios rankos principą“ sandoriuose su susijusiais asmenimis, netinkamu mokesčiniu laikotarpiu pripažinę tam tikros rūšies mokesčio pajamas ir pan.;

- 3) Įstatymo aiškinamajame rašte nurodoma, jog projekto tikslai – siekis sumažinti šešėlinės ekonomikos mastus Lietuvoje, gerinti mokesčių administravimą, taip pat nustatyti proporcingas sankcijas už mokesčių įstatymų pažeidimus, tačiau šie tikslai neįgyvendinami arba įgyvendinami netinkamai:
- 1.1. siekiant mažinti šešėlinės ekonomikos mastą taikomos poveikio priemonės turi būti tikslingai orientuotos į šešėlinės ekonomikos dalyvius, o ne visus mokesčių mokėtojus;
 - 1.2. neaiški „pajamų neįtraukimo į apskaitą“ formuluotė mokesčių administravimą daro ne geresnį, o neaiškų, kas prieštarauja MAJ 6 ir 9 str. nurodytiems apmokestinimo teisinio reglamentavimo ir taikymo principams;
 - 1.3. nustatytos sankcijos nėra proporcingos, kadangi vienodai gali būti taikomos tiek už tyčinius, tiek už netyčinius pažeidimus. Atkreipiame dėmesį ir į tai, kad proporcingumo kriterijaus klausimas buvo keliamas ir 2018 m. gegužės 11 d. Investuotojų forumo laiške Lietuvos Respublikos finansų ministerijai ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, nurodant, jog 15 000 eurų fiksuotos mokesčių sumos įtvirtinimas nėra tolygus skirtingo dydžio mokesčių mokėtojams ir buvo pasiūlyta kriterijų sieti su procentine apyvartos išraiška. Deja, į šį pasiūlymą atsižvelgta nebuvo.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytus argumentus, manome, kad MAJ 40¹ str. 1 d. 1 p. turi būti keičiamas tikslinant, formuluotę ir papildomai numatant, kad pažeidimu laikomas apgaulingas ar aplaidus pajamų neįtraukimas į mokesčinę apskaitą ir todėl siūlome įstatymą keisti tokiu būdu:

„1. Laikoma, kad mokesčių mokėtojas – juridinis asmuo arba individualia veikla užsiimantis fizinis asmuo – atitinka minimalius patikimo mokesčių mokėtojo kriterijus, kai:

- 1) *juridiniam asmeniui arba individualia veikla užsiimančiam fiziniui asmeniui per paskutinius trejus metus iki jo vertinimo dienos įsigaliojusiu sprendimu pagal šį Įstatymą ar specialiuosius mokesčių įstatymus nebuvo skirta bauda už **aplaidų ar apgaulingą pajamų neįtraukimą į mokesčių apskaitą**, įsigaliojusiu sprendimu nebuvo skirta bauda už į buhalterinę apskaitą neįtraukto darbo užmokesčio mokėjimą, įsigaliojusiu sprendimu nebuvo skirta bauda už nepagrįstą pridėtinės vertės mokesčio atskaitą ir leidžiamų atskaitymų didinimą dėl į buhalterinę apskaitą įtrauktų apskaitos dokumentų, kuriuose įformintos tikrovėje nevykdytos arba kitomis, negu nurodyta, sąlygomis vykdytos ūkinės operacijos, įsigaliojusiu sprendimu nebuvo skirta bauda už juridinio asmens vadovo ar kitų atsakingų asmenų arba individualia veikla užsiimančio asmens privačių poreikių tenkinimą juridinio asmens lėšomis arba su individualia veikla susijusiomis lėšomis, įsigaliojusiu*

sprendimu nebuvo skirta bauda už paramos panaudojimą ne pagal paskirtį ir dėl bent vieno iš padarytų šių pažeidimų nebuvo apskaičiuota daugiau kaip 15 000 eurų mokesčių ir <...>“.

Dėl MAJ 40¹ str. 1 d. 4 p. nuostatų taikymo

MAJ 40¹ str. 1 d. 4 p. numatytas 51 administracinis nusižengimas, už kurį paskyrus didesnę nei 1 500 eurų baudą, arba nusižengimą padarius pakartotinai, mokesčių mokėtojas laikomas neatitinkančiu Minimalių kriterijų.

Mūsų nuomone, priimant įstatymą nebuvo tinkamai įvertinta, kad jo formuluotė neatitinka aukščiau minėtų įstatymo aiškinamajame rašte nurodytų tikslų, kadangi:

- 1) ne visi įstatyme numatyti nusižengimai yra susiję su mokesčių administravimu ir mokesčių įstatymų pažeidimais;
- 2) už dalį administracinių nusižengimų, padarytų pirmą kartą, maksimali bauda nesiekia 1 500 eurų, todėl MAJ 40¹ net negali būti taikomas;
- 3) dalies administracinių nusižengimų minimalus baudos dydis yra mažesnis nei 1 500 eurų, tačiau maksimali bausmė jį viršija, tokiu būdu potencialiai atsiranda rizika dėl objektyvumo ir proporcingumo, skiriant skirtingas baudas už tą patį pažeidimą;
- 4) už tuos pačius administracinius nusižengimus baudas gali skirti skirtingos institucijos (pvz., pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (ANK) 546 str. baudą skirti gali Lietuvos metrologijos inspekcija, Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcija, policija, Valstybinė mokesčių inspekcija ir t. t.), skirtingais pagrindais, kurie nebūtinai susiję su mokestinių prievolių vykdymu.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytus argumentus, siekiant Minimalius kriterijus iš tiesų sieti su mokestinių prievolių vykdymu ir tai padaryti nustatant objektyvius ir pagrįstus kriterijus, kaip tai numatyta įstatymo aiškinamajame rašte, rekomenduojame keisti MAJ 40¹ str. 1 d. 4 p. formuluotę:

- 1) iš minimo straipsnio eliminuoti ANK straipsnius, kurie nesusiję su mokesčių įstatymų pažeidimais (pvz., ANK 134, 142, 158, 169, 171, 193, 198, 223 str.);
- 2) numatyti, kad MAJ 40¹ 1 d. 4 p. nuostatos taikomos tik padarius pakartotinius nusižengimus, numatytus likusiuose ANK straipsniuose, t. y. suvienodinti pažeidimų taikymo sąlygas;
- 3) nustatyti, kad MAJ 40¹ str. taikomas tik tais atvejais, kai skiriamos baudos, susijusios su mokestinių prievolių vykdymu ir yra skiriamos mokesčių administratoriaus funkcijas atliekančių institucijų (VMI, Muitinės, SODROS).

Dėl MAJ 40¹ str. komentaro

Norime atkreipti dėmesį, kad nemaža dalis MAJ 40¹ str. 1 d. 4 p. nurodytų ANK straipsnių numato baudas už labai abstrakčius nusižengimus, tokius kaip „tvarkos pažeidimas“ ar „tvarkos nesilaikymas“. Pavyzdžiui,

ANK 188 str. „Sandorių kainodaros dokumentavimo tvarkos nesilaikymas“ numatytos baudos už sandorių kainodaros dokumentavimo tvarkos nesilaikymą plačiau nedetalizuojant nusižengimo kriterijų, t.y. nėra aišku, ar nusižengimu laikomas piktybiškas dokumentacijos nepateikimas, ar jis apima ir nežymius trūkumus, tokius kaip formalių sandorių kainodaros dokumentacijos reikalavimų neatitikimas, ar pavėluotas dokumentacijos pateikimas ir pan. Atitinkamai, panašus klausimai kyla ir dėl kitų MAI 40¹ str. 1 d. 4 p. numatytų ANK nusižengimų.

Siekiant atitikti įstatymo aiškinamajame rašte keliamus objektyvumo ir proporcingumo kriterijus, siūlome parengti atitinkamą MAI 40¹ str. apibendrintą komentarą, kuriame, kartu su paaiškinimais dėl šio straipsnio taikymo apimties, būtų paaiškinti objektyvūs ir pagrįsti kriterijai ir atvejai, kada skiriamos baudos už administracinius nusižengimus, numatytus MAI 40¹ str. 1 d. 4 p.

Pagarbiai

Vykdomoji direktorė



Rūta Skyrienė